

Tutanchamonova hrobka ve Tvrtzi

Fígl na rozluštění staroegyptských hieroglyfů a zajímavosti o objevu Tutanchamonovy hrobky. Témata, která přilákala na Tvrtz množství lidí zvědavých na ojedinelou výstavu.

■ Lenka Kopčáková

Při vernisáži výstavy Kouzlo objevování: Od hieroglyfů k Tutanchamonovi se ujaly role průvodců přímo zástupkyně Českého egyptologického ústavu.

Ředitelka Renata Landgráfová zavedla své posluchače do oddílu hieroglyfů a líčila složitou cestu k jejich rozluštění. O to se snažilo lidstvo již od 15. století, kdy byla na řeckém ostrově Andros objevena Hórapolónova hieroglyfika. Staré egyptské hieroglyfické písmo se totiž ztratilo někdy v 5. století n. l.

„Do té doby nikdo neměl ponětí, že se vůbec hieroglyfy dají číst. Svět se domníval, že egyptské hieroglyfické písmo je obrázkové,“ říká egyptoložka. Např. matka byla vyobrazením supy, jehož název zní podobně „mut“. Pro znázornění síly býval vyobrazen předek lva ap.

Až vzdělaný německý jezuita Athanasius Kircher v 17. století vyslovil myšlenku, že kopštiny (dnešní jazyk egyptských liturgických křesťanů) je stará egyptština.

„Mělo se za to, že staří egyptští kněží kódovali hieroglyfickým písmem prastaré moudrosti tak, aby je dokázali přeložit pouze ti nejmoudřejší z lidí, které vede Bůh,“ vysvětluje Renata Landgráfová.

Sám Kircher se prý pokoušel přeložit několik egyptských obelisků. Nakonec to učenci vzdali s tím, že egyptské písmo lusit nelze.

Naděje svitla až v červenci 1798 po objevu tzv. Rosettské desky Napoleonovou výpravou. Na kamenné stěle byly vytesány tři varianty textu: hieroglyfického, řeckého a démotického.

Jak známo, díky řecké verzi se podařilo zjistit, že se jedná o dekret z 27. března 196 př. n. l., který oznamoval rozhodnutí kněžského synodu v Memfidě. Kněží na něm přiklali zvláštní pocty faraónovi Ptolemaiovi a jeho manželce Kleopatře I. za dobro, které vykonali pro chrámy.

Na konci textu stálo: „At je tento dekret přepsán na stěly z tvrdého kamene v posvátných znacích (hieroglyfy), ve

EGYPTOLOŽKA Veronika Dulíková upozorňuje na chlapce na snímku. Právě on zcela náhodně objevil schod do hrobky.

Carterův deník:
“A v tuto chvíli mi bylo jasné, že je tu s námi mrtvý král...”

znacích domorodců (démotickým písmem) a v řeckém písmu.”

Rivalové

Když Rosettskou desku ukořistila Anglie, snažil se tamní učenec a egyptolog Thomas Young o vědecké rozluštění hieroglyfů a skládal k sobě řecká, hieroglyfická a démotická slova.

Jak naše průvodkyně říká, pár slov se mu opravdu podařilo správně určit. Rozluštil královské kartuše psané v démotickém písmu. Ale i on se domníval, že egyptské hieroglyfické písmo je spíš symbolické.

„Hypotézu, že to tak není, vyslovil tehdy francouzský archeolog Jean-François Champollion. Jak známo, od dětství velmi jazykově nadaný. Přitom slavnou Rosettskou desku na vlastní oči neviděl, pracoval jen s velmi špatnou kopií,“ informuje Landgráfová.

V Britském muzeu měl památku na starosti právě Young, jeho velký rival v závodě o rozluštění hieroglyfů. Když Champollion požádal o lepší kopii, ten odmítl.

Ve své špatné kopii Champollion přesto objevil, že se v hieroglyfickém textu opakuje jméno Ptholemaius.

Jméno si rozdělil na znaky a hledal zvukový význam. Pak vyrazil hledat i do terénu. Na Banksově obelisku v Anglii našel hieroglyficky zapsané jméno královny Kleopatry.

„Jednotlivým značkám přiřadil zvukovou hodnotu. Když porovnal písmena z obou zdrojů, sedělo to a on věděl, že je na správné cestě. Dokázal svoji hypotézu, že hieroglyfy jsou fonetické,“ uvádí Renata Landgráfová. Dodává, že mu velmi mohly i záznamy přítele, který byl součástí Napoleonovy vědecké výpravy do Egypta a přepsal si kartuše Ramsesse a Thutmose.

I v těchto záznamech Champollion poznával písmena i znaky, např. Slunce – znamená „ram“, slovo končilo na dvě S – tedy Ramsess! Kopsky - ze Slunce zrozený...To byl pro něho důkaz, že egyptské hieroglyfické písmo je fonetické.

„Přeběhl poměrně dlouhou ulicí v Paříži a vtrhl do pracovny svého bratra. Vykřikl, Mám to! a na pět dní upadl do hlubokého komatu. Bratr myslel, že zemřel,“ popisuje Landgráfová.

Výsledek vypadá nyní velmi jednoduše, ale dojit k němu byla neskutečná práce.

Do roka Champollion vydal stručnou gramatiku staré egyptštiny a na pařížské akademii přednášel k zaplněnému sálu. Všichni mu tleskali ve stoje, včetně rivala Younga.

Champollion navštívil Egypt a pak sepsal rozsáhlou gramatiku egyptštiny. „Dalo by se podle ní učít i dnes,“ oceňuje egyptoložka. „Deset let po objevu zemřel ve svých 42 letech. Předpokládá se, že na úplné vyčerpání organismu,“ konstatuje.

Jak se čtou hieroglyfy

Staroegyptské písmo má jedno, dvou a třísouhláskové znaky. Nepíše samohlásky, stejně jako arabština a hebrejščina.

Má logogramy, které značí celá slova a obrázkovou nebo zvukovou hodnotu.

Nejdůležitějšími znaky jsou determinativy, které ukazují, kde končí

TAK mohl Tutanchamon vypadat.

FARAONŮV šperk se skarabeem a vzácným pouštním sklem.

slova. Staroegyptština nemá mezery mezi slovy.

Např. „nožičky“ stojí za slovesy pohybu. Svůj znak mají i bozi.

Text v hieroglyfech se může číst zprava doleva i opačně. Vždy proti tomu, kam se dívají živé znaky.

„Je to krásný systém, ale odhalit jej bylo nesmírně složité,“ říká ředitelka ČEÚ. Na podsvícené Rosettské desce v Regionálním muzeu uvidíme jméno „Ptholemaius“ v různých jazycích.

V Údolí králů

Obrazně v Údolí králů začala přednáška egyptoložky Veroniky Dulíkové a lidé se zaujetím poslouchali příběh o objevení tohoto slavného místa.

Tutanchamonova hrobka je vůbec první královská hrobka, která nebyla vykradena. „Do té doby si vědci neuměli představit, jak nádherné a velmi umělecky zpracované poklady se tu mohly nalézat,“ dodává průvodkyně.

Howard Carter začal pracovat v Egyptě ve svých 17 letech. Byl to talentovaný kreslíř a Egyptologická společnost si jej najala, aby překresloval reliéfy v hrobkách. Postupně se vypracoval jako archeolog.

Již dříve si v dokumentaci všiml zmínky o faraónovi, který zemřel mladý a jehož hrobka byla ztracena. Spolupracoval s archeologem Davi-sem, který měl na začátku 20. století koncesi v Údolí králů. Davis postupně objevoval předměty se jménem „Tutanchamon“.

„Carter věděl, že hrobka faraóna ještě nebyla objevena, a tak si vypracoval systematický plán již objevených hrodek a míst stále netknutých. Určil sektory, kde je třeba se prokopat až na podloží, aby vyloučil, že tu není vstup do hrobky,“ popisuje Veronika Dulíková.

(Pokračování na str. 14)

KOUPÍM

Vše vojenské a policejní z období socialismu, I. republiky, I. a II. světové války. Např.: odznaky, vyznamenání, šavle, bodáky, opasky, celtky, mapy, fotografie. Uniformy zejména generálské, pohraniční strážní, výsadkářské a jiné i nekompletní.

Odznaky vojenské, sportovní, podnikové a veškeré řády a vyznamenání

tel.: 777 601 120

106-310